

УДК 737.24

Людмила Миколаївна Шульга,

старший викладач кафедри дошкільної освіти
КЗ «Запорізький обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти» ЗОР,
e-mail: lnshulga@ukr.net

ПЕДАГОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ЗАНЯТЬ ІЗ МАЛЮВАННЯ В ДНЗ: ТРАДИЦІЇ ТА ІННОВАЦІЇ

У статті розглянуто наукові дослідження проблеми творчого розвитку дітей дошкільного віку в образотворчій діяльності. Розкрито традиційні та інноваційні педагогічні підходи до організації занять із малювання в дошкільних навчальних закладах: цілеспрямованого навчання, обмеженого керівництва, синергетичного підходу. Висвітлено можливості синергетичного підходу в організації занять із малювання в дошкільних навчальних закладах, його ефективність у суб'єкт-суб'єктній взаємодії педагога і вихованців, самоорганізації, саморозвитку, самовираженні кожної дитини, у побудові діалогу з мистецтвом на основі емоційно-чуттєвого сприйняття.

Ключові слова: синергетичний підхід, організація образотворчої діяльності, дошкільники, емоційно-чуттєве сприйняття.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку українського суспільства особливого значення набуває творча діяльність, яка сприяє, з одного боку, модернізації різних сфер людської діяльності, а з іншого – позитивним змінам, що відбуваються в самій людині. Звідси творчість посідає одне з провідних місць у системі цінностей суспільства і потреб особистості як вища духовна потреба, задоволення якої забезпечуватиме успіх в індивідуальному життєтворенні, а розвиток творчих здібностей стає одним із пріоритетних завдань освіти. Перед педагогічною наукою постають завдання пошуку найбільш ефективних підходів до розкриття творчого потенціалу особистості, що є актуальним як для освітньої системи в цілому, так і для дошкільної її ланки, адже психолого-педагогічні дослідження доводять, що дошкільний вік є сенситивним щодо розвитку творчого потенціалу особистості.

Базовий компонент дошкільної освіти спрямовує навчально-виховний процес дошкільного навчального закладу на цілісний і загальний розвиток дитини, надає важливу роль психічному та морально-духовному здоров'ю, формуванню особистісних цінностей як своєрідного внутрішнього стрижня, ціннісної етичної орієнтації, емоційної сприйнятливості, передбачає формування почуття краси в її різних проявах, ціннісного ставлення до змісту предметного світу та світу мистецтва, розвиток індивідуальності дитини та її творчих здібностей у різних формах художньо-продуктивної діяльності.

Отже, актуальною на сьогодні є необхідність визначення ефективних педагогічних підходів до організації занять із малювання як фактора розвитку творчих здібностей дошкільників в умовах дошкільного навчального закладу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у дослідження проблеми розвитку творчих здібностей дітей дошкільного віку зробили сучасні науковці Н. Гавриш, В. Моляко, М. Поддяков, Т. Піроженко, Н. Портницька, О. Трусова, Р. Чумічева та інші, які зазначають, що одним із механізмів розвитку творчих здібностей дитини є залучення її до активної практичної діяльності, і підкреслюють роль продуктивних видів діяльності як засобів розвитку творчих здібностей дошкільників.

Теоретичні дослідження і практичні напрацювання психологів і педагогів підтверджують, що образотворча діяльність є одним із найдієвіших та найефективніших засобів розвитку творчих здібностей дітей дошкільного віку. Проблема розвитку творчих здібностей дітей дошкільного віку в образотворчій діяльності досліджували в психології Л. Божович, Л. Виготський, М. Волков, Є. Ігнат'єв, О. Запорожець, В. Кирієнко, О. Ковальов,

О. Леонт'єв, О. Мелік-Пашаєв, В. Моляко, О. Музика, В. Мухіна, Н. Портницька, Є. Рибалко, Б. Теплов, Д. Ельконін та інші; у педагогіці – З. Богуславська, Е. Белкіна, Н. Ветлугіна, Г. Григор'єва, Т. Доронова, О. Дронова, Н. Дьяченко, В. Інжестойкова, Т. Казакова, Н. Кириченко, Л. Масол, Т. Комарова, В. Косминська, В. Котляр, Г. Лабунська, І. Ликова, Б. Маршак, Г. Підкурманна, Ю. Полуянов, Н. Сакуліна, Г. Сухорукова, О. Трусова, Є. Фльоріна, Н. Халезова та інші.

Образотворча діяльність дошкільника, її педагогічні принципи, методи та система організації вже тривалий час є предметом дослідження дошкільної педагогіки та педагогіки мистецтва. У дошкільній педагогіці вона вивчається переважно з позиції конкретних питань методики навчання таких продуктивних видів діяльності, як малювання, ліплення, аплікація, конструювання.

У науковій літературі розглядають такі аспекти розвитку творчості у вищезазначених видах діяльності дітей дошкільного віку:

- зображувальна творчість дитини як явище художньої культури (Б. Кравчунас); вплив образотворчої діяльності на розвиток сенсорних здібностей дитини (Н. Сакуліна);

- педагогічні аспекти розвитку зображувальної творчості (Є. Фльоріна, О. Дмитрієва) засобами взаємозв'язку музики і малювання (С. Козирєва), засобами художніх еталонів (С. Погодіна), у процесі ігрової та образотворчої діяльності (Л. Пшеничних), художньо-мовленнєвої і образотворчої діяльності (Н. Гавриш, Л. Макаренко);

- наступність у навчанні малювання дошкільників і першокласників (О. Лагутіна); художньо-творчий розвиток дітей старшого дошкільного віку в процесі ознайомлення з архітектурою (С. Бологова), з образотворчим мистецтвом анімалістичного жанру (О. Виноградова), в процесі декоративної художньої діяльності (Є. Горунович), декоративного малювання (О. Дронова, Є. Васильєва, Є. Ковальська, Л. Сірченко, Л. Скиданова), конструювання (А. Давидчук, О. Жукова, З. Ліштван, Г. Урадовських), на заняттях з тематичного малювання (А. Волкова, Н. Дудіна, Л. Расва), предметного (В. Захарова), сюжетного малювання (Н. Кириченко), під час навчання ліплення (Косаковська, О. Фадєєва, Н. Халезова), декоративного малювання та аплікації (Л. Скиданова, Л. Сірченко), в образотворчій діяльності (О. Дронова, О. Дьяченко, В. Єзиковська, В. Інжестойкова, В. Ждан, В. Котляр, Т. Козакова, Р. Козакова, Т. Комарова, Г. Підкурманна, Г. Сухорукова);

- ознайомлення дітей з елементарними основами образотворчої грамоти й типологічними підходами до творчого пошуку (В. Котляр, Г. Підкурманна, В. Захарова, О. Малицька);

- конструктивна творчість у дітей старшого дошкільного віку в будівельній грі (А. Давидчук, О. Жукова);

- виховання творчої активності в дітей 4–7 років засобами народного декоративного мистецтва, (А. Грибовська), образотворчого мистецтва (Н. Зубарева), поетичного образу природи (Л. Компанцева);

- наслідування як психологічний механізм розвитку творчих здібностей у дошкільному віці (Н. Портницька) тощо.

Метою статті є аналіз педагогічних підходів до організації образотворчої діяльності в дошкільному навчальному закладі, висвітлення можливостей синергетичного підходу в організації занять із малювання як ефективного підґрунтя розвитку творчих здібностей дітей дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу. На підставі аналізу психолого-педагогічної літератури та досліджень у галузі освітньої теорії й практики можна сказати, що єдиного погляду на вирішення проблеми розвитку творчих здібностей дітей дошкільного віку засобами образотворчої діяльності в умовах дошкільної освіти не існує. Розмаїття напрямів, аспектів, засобів досліджуваної проблеми свідчить, по-перше, про значні можливості й значення видів образотворчої діяльності у вихованні творчої особистості, по-друге – про пошуки найбільш ефективних шляхів вирішення проблеми розвитку творчих здібностей дошкільників. Цей

висновок підтверджується поглядами Л. Виготського, який убачав в образотворчій діяльності великі можливості для розвитку творчих здібностей дитини, вказував на необхідність культивування, з одного боку, творчих здібностей дитини, а з іншого – надавав певного значення творчому процесу [2]. Розглядаючи процес творчої діяльності дитини, вчений зазначав, що «кожному періоду дитинства притаманна своя форма творчості» [1, с. 8], велику роль має почуття, яке «рухає творчістю» дитини [1, с. 14], і вказував на необхідність «розширювати досвід дитини», як «міцну основу для її творчої діяльності»: «Чим більше дитина бачила, чула і пережила, тим більше вона пізнала і засвоїла, чим більшу кількість елементів дійсності вона має у своєму досвіді, тим значніше і продуктивніше ... буде діяльність її уяви» [1, с. 11]. Л. Виготський виокремлював два шляхи засвоєння досвіду: 1) репродуктивний (повторення раніше засвоєного прийому); 2) творчу переробку, створення нових образів і дій.

У галузі організації образотворчої діяльності дітей Г. Сухорукова зазначає три напрями інноваційно-освітньої роботи щодо розвитку творчих здібностей: створення інноваційних авторських програм, відкриття нестандартних, доступних для дітей виражальних засобів та способів образотворення в різних видах зображувальної діяльності; пошуки оригінальної методики роботи над реалізацією творчих задумів дітей. При цьому науковець надає значення педагогічному керівництву зображувальної діяльності і зазначає, що сучасний, особистісно орієнтований підхід уможливив зміну стереотипів організації образотворчої діяльності дошкільнят [2].

У педагогічній літературі досить ґрунтовно висвітлено два основні підходи до організації творчого розвитку дітей: *обмежене керівництво* (А. Бакушинський, К. Вентцель, В. Захарова, Г. Кершенштейнер, Ю. Полуянов, Є. Фльоріна та ін.) і *цілеспрямоване навчання* (Н. Ветлугіна, Т. Казакова, Т. Комарова, В. Космінська, В. Котляр, Н. Сакуліна, Н. Халезова та ін.). Існує і третій підхід – *синергетичний*, згідно з яким сучасні науковці (В. Кремень, Л. Масол) вважають, що безпосередньо навчити творчості не можливо, а можна лише формувати здатність до творчості, враховуючи дослідження в галузі синергетики [3].

Прихильники першого підходу (А. Бакушинський, К. Вентцель, В. Захарова, Г. Кершенштейнер, Ю. Полуянов, Є. Фльоріна та ін.) вважають, що дитяча зображувальна творчість повторює шлях розвитку людства і керівництво творчістю полягає лише у створенні своєрідного художнього середовища. Так, А. Бакушинський підпорядковує процес навчання процесу виховання, основною метою якого вважає культуру творчої особистості, яка «проявляє себе суспільно й індивідуально, створює в складному процесі виявлення внутрішнього образу і в творчому сприйнятті зовнішнього світу художні цінності» і зазначає необхідність в рівній мірі: «оволодіння матеріалом і засобами творчого вираження, бо внутрішній образ вимагає свого реального втілення, перетворення в художню річ; виховання здатності сприйняття-споглядання, так як тільки цей момент створює з творчого продукту, з матеріально мертвої речі твір мистецтва» [4, с. 102]. Під керівництвом творчістю А. Бакушинський розуміє необхідність художньо-педагогічної допомоги при пізнанні дитиною світу, предметів, їх властивостей, а пізніше і відносин, їх взаємодії, найменше втручання у творчі наміри і дії дитини, збереження автономних цінностей віку і способів сприйняття світу дитиною, а не передавання дитині графічних шаблонів. Учений стверджує залежність художньої творчості від розвитку сенсорних процесів – сприймання і відчуття та вважає основним завданням художнього виховання розроблення таких педагогічних методів, які б мали «обережно пронести яскравий потужний вогонь первинного родового творчого періоду крізь критичні віки дитинства в душевний устрій дорослої людини» [4, с. 102].

Прихильники другого підходу (Н. Ветлугіна, Т. Казакова, Т. Комарова, В. Космінська, В. Котляр, Н. Сакуліна, Н. Халезова та ін.) вважають, що розвиток художньо-творчих здібностей залежить від сформованості в дитини морально-естетичної позиції, уявлення (репродуктивного та творчого), сукупності спеціальних здібностей, основ зображувальної грамоти, художніх умінь і навичок, переконані в тому, що, крім загального керівництва, створення сприятливих умов для творчої діяльності, потрібно навчати дітей малювання і

доводять неможливість розглядання проблеми дитячої творчості поза питаннями навчання. Навчання малювання розглядається науковцями як цілісний навчально-виховний процес, у якому поєднується вирішення виховних, навчальних і творчих завдань [5], а педагогу відводиться важлива роль у формуванні необхідних властивостей дитини, усвідомленні творчості [6], «цілеспрямованого формування» продуктивної творчості дітей дошкільного віку в образотворчій діяльності [7, с. 14].

У монографії Н. Ветлугіної доводиться, що творчі здібності дітей в організованих формах образотворчої діяльності розвиваються ефективніше завдяки спрямуванню малюків на вирішення творчих завдань із боку вихователя і спроможності дитини самостійно комбінувати свої враження, використовувати минулий досвід для створення власного продукту [6]. Вчена зазначає, що формування художнього сприйняття активізує процес навчання, завдяки чому відбувається розвиток художньо-сенсорних здібностей: «У процесі навчання малювання діти змішують кольори, комбінують їх у привабливі поєднання», «відзначають форму предмета, зіставляють її з найбільш схожою геометричною фігурою», «варіюють її при зміні пропорцій і положень», усе це призводить до більш правильного, виразного зображення, до виникнення художнього образу [6, с. 39].

Гуманізація освіти зумовлює необхідність перегляду підходів до організації образотворчої діяльності дітей. Л. Масол зазначає про необхідність зміни пріоритетів освіти з «формування», що відбиває односторонній рух від педагога до дітей на суб'єкт-суб'єктну взаємодію та самоорганізацію і саморозвиток дітей [8, с. 10]. На сучасному етапі це обумовлює збільшення прихильників синергетичного підходу, адже синергетика як наука ламає усталені погляди на закони розвитку Всесвіту, людства і окремої людини, виходить за межі традиційних уявлень на процеси навчання, виховання і розвитку.

На думку вітчизняного академіка В. Кременя, синергетика дає можливість по-новому підійти до розроблення проблем розвитку педагогічного процесу, насамперед із позиції відкритості, співтворчості та орієнтації на саморозвиток [9, с. 4]. Учений розглядає освіту за законами синергетики як засіб освоєння світу, поєднання різних способів його сприйняття, збільшення творчого потенціалу людини «для вільних і осмислених дій, цілісного, відкритого пізнання дійсності» а педагогічний процес не як однолінійний, односпрямований, пов'язаний із необхідністю, а як «процес, що містить у собі можливість «вибору» одного з багатьох шляхів розвитку» [10, с. 81]. Основою реалізації такого підходу є новий тип відносин між педагогом і дитиною, що передбачає не передавання знань, що було характерно для традиційної освітньої парадигми, а створення умов, за яких «продукуються процеси активного творення» дітьми знання [10, с. 105]; взаємну допомогу та співробітництво, спільне, творче освоєння світу; нового діалогу з людиною, природою, мистецтвом, оточуючим світом, що ґрунтується на ідеї самоорганізації та визначенні необхідності не нав'язувати, а сприяти розкриттю власних тенденцій розвитку [10]. Внутрішній сенс синергетичного підходу В. Кремень убачає в «стимулюванні, пробудженні суб'єкту» до «відкритості, співпраці із собою та з іншими людьми» [10, с. 105] і ототожнює творчість із процесом самореалізації як формою відтворення особистості, яка «ініціюється прагненням людини до самовдосконалення» [10, с. 197]. Такий підхід можливий за умови єдності інтелектуальної, емоційної та вольової складових людини і усвідомлюється як синергія розуму, почуттів і волі, коли пізнання невід'ємне від переживання, має потужний імпульс, спрямований на креативне перетворення дійсності, постає як «своєрідна життєва практика, в якій індивід реалізує себе в контексті універсуму одночасно як людина, що пізнає, людина, що відчуває, і людина, що спілкується з іншими людьми» [9, с. 204].

Л. Масол зазначає, що художньо-педагогічна система є надзвичайно складною, багатогранною і суперечливою, особливо щодо взаємодії внутрішніх і зовнішніх детермінант: духовно-естетичного розвитку і саморозвитку, виховання і самовиховання. Людина пізнає світ і себе в ньому не тільки в межах набутого соціального досвіду, але й у широкому полі життєвих цінностей і смислів, загального світовідчуття, світобачення, світорозуміння [8]. Таким чином, у контексті гуманістичної особистісно орієнтованої освіти сьогодні

переосмислюються освітні цілі й завдання з урахуванням внутрішніх (цілісність особистості) і зовнішніх (єдність художньо-естетичного простору) факторів, що, з одного боку, націлює на естетичну соціалізацію дітей, з другого – на їхню особистісну художньо-творчу самореалізацію [8, с. 11].

Основною формою організації навчання образотворчої діяльності дітей у дошкільному навчальному закладі сьогодні залишається заняття і, як вважає Л. Масол, його якість своєрідність залежить від цілей, характеру спілкування і взаємодії педагога з дітьми, влучно підібраних художньо-педагогічних технологій, багатства узгоджених методів і прийомів навчання і виховання, педагогічних ситуацій, які спрямовані на ефективне досягнення освітніх результатів [8]. Отже, педагогічні підходи до організації занять із образотворчої діяльності в дошкільному навчальному закладі в умовах сьогодення потребують спрямування на суб'єкт-суб'єктну взаємодію, самоорганізацію, саморозвиток, самовираження дітей засобами різноманітних арт-технологій.

Реалізація синергетичного підходу до організації занять із образотворчої діяльності в дошкільних навчальних закладах надає можливість перетворити процес опанування художніх умінь і навичок на зустріч із красою, під час якої пріоритетним є її пізнання через відчуття, здобуття знань через емоційно-чуттєве сприйняття її об'єкту, діалог з ним. Твори мистецтва як джерело естетичного пізнання збагачують уявлення, чуттєвий досвід і запускають механізм фантазування, імпровізації, який надає кожній дитині можливість самовираження в довільній формі: через рухову активність, емоції, слово, що, у свою чергу, допомагає створити власний художній образ і відтворити його спочатку рухами в повітрі, потім на площині, обравши необхідний художній матеріал.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Матеріали статті дають підстави для висновку, що питання визначення ефективних педагогічних підходів до організації образотворчої діяльності дітей в умовах ДНЗ на етапі реформування дошкільної освіти є актуальним. Синергетичний підхід дозволяє створити нові відносини між педагогом і дітьми, за яких керівництво творчим процесом поступається співробітництву, взаємній допомозі та співтворчості, що спрямовує педагогічний процес на організацію творчого освоєння світу, самоорганізацію і саморозвиток кожної дитини. Новий діалог із людиною, природою, мистецтвом, навколишнім світом завдяки синергетичному підходу відбувається на основі емоційно-чуттєвого сприйняття, особистісного переживання здобутих знань, що збагачує процес пізнання чуттєвим досвідом, впливає на активне творення уявлень про унікальність і різноманітність навколишнього світу. Перспективою подальшого наукового дослідження з упровадження синергетичного підходу до організації і керівництва образотворчою діяльністю дітей дошкільного віку розроблення технології розвитку творчих здібностей дошкільників в умовах дошкільного навчального закладу.

Список використаних джерел та літератури

1. Выготский Л. С. Воображение и творчество в детском возрасте: Психолог. очерк / Лев Выготский. – 2-е изд. – М. : Просвещение, 1967. – 122 с.
2. Сухорукова Г. В. Образотворче мистецтво з методикою викладання в дошкільному навчальному закладі : підручник / [Г. В. Сухорукова, О. О. Дронова, Н. М. Голота, Л. Я. Янцур]. – К. : «Слово», 2010. – 376 с.
3. Здібності, творчість, обдарованість: теорія, методика, результати досліджень / За ред. В. О. Моляко, О. Л. Музики. – Житомир : Вид-во Рута, 2006. – 320 с.
4. Бакушинский А. В. Художественное творчество и воспитание. Опыт исследования на материале пространственных искусств [Электронный ресурс] / А. В. Бакушинский – М. : Новая Москва, 1925. – 240 с. – Режим доступа: <https://www.litres.ru/a-v-bakushinskiy/hudozhestvennoe-tvorchestvo-i-vozpitanie/chitat-onlayn/>.
5. Котляр В. П. Основы образотворческого искусства и методика художественного воспитания детей : навч. посібник / В. П. Котляр. – Запоріжжя : Просвіта, 2003. – 188 с.
6. Ветлугина Н. А. Художественное творчество и ребенок : монография / под ред. Н. А. Ветлугиной. – М. : Педагогика, 1972. – 287 с.

7. Казакова Т. Г. Теория и методика развития детского изобразительного творчества : учеб пособие для студентов вузов, обучающихся по специальностям «Дошк. педагогика и психология», «Педагогика и методика дошк. образования» / Т. Г. Казакова. – М. : Гуманитар изд центр ВЛАДОС, 2006. – 255 с.
8. Масол Л. М. Художньо-педагогічні технології в основній школі: єдність навчання і виховання : метод. посіб. / Л. М. Масол. – Харків : Друкарня Мадрид, 2015. – 178 с.
9. Кремень В. Педагогічна синергетика: понятійно-категоріальний синтез / В. Кремень // Теорія і практика управління соціальними системами. – № 3. – 2013 – С. 3–19.
10. Синергетика і освіта : монографія / За ред. В. Г. Кременя. – К. : Інститут обдарованої дитини, 2014. – 348 с.

Людмила Николаевна Шульга,
старший преподаватель
кафедры дошкольного образования
КУ «Запорожский областной
институт последипломного
педагогического образования» ЗОС,
e-mail: lmshulga@ukr.net

ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ОРГАНИЗАЦИИ ЗАНЯТИЙ ПО РИСОВАНИЮ В ДОУ: ТРАДИЦИИ И СОВРЕМЕННОСТЬ

В статье проанализированы исследования проблемы творческого развития детей дошкольного возраста в изобразительной деятельности. Раскрыты традиционные и инновационные педагогические подходы в организации занятий по рисованию в дошкольных образовательных учреждениях: особенности целенаправленного обучения, ограниченного руководства, синергетического подхода. Представлены возможности синергетического подхода в организации занятий по изобразительной деятельности в дошкольных образовательных учреждениях, его эффективность в субъект-субъектном взаимодействии педагога и воспитанников, самоорганизации, саморазвитии, самовыражении каждого ребенка, в построении диалога с искусством на основе эмоционально-чувственного восприятия.

Ключевые слова: синергетический подход, организация изобразительной деятельности, дошкольники, эмоционально-чувственное восприятие.

Lyudmyla Shulga,
senior lecturer in preschool education
Zaporizhzhya Regional Institute
of Postgraduate Education,
e-mail: lnshulga@ukr.net

PEDAGOGICAL APPROACHES TO THE ORGANIZATION OF CLASSES FOR DRAWING SCHOOL: TRADITIONS AND INNOVATIONS

***Introduction.** At the present stage of Ukrainian society, developing the creative activities of its citizens is important because it promotes the modernization of various spheres of human activities and the personality's growth. The science teaching process faces the problem of finding the most effective approaches to disclosing a personality's creative potential that is relevant for the educational system in general as well as for its individual members because psycho-pedagogical studies show that the preschool age is sensitive in relation to the development of the creative potential of a personality.*

The basic component of preschool education is based on the holistic and total development of the child. It directs the educational process of a preschool educational institution and plays an important role in the mental and moral health, development of children's personality, and their creative abilities in various forms of artistic activity.

Thus, the need to identify effective pedagogical approaches to organizing drawing classes as

a factor of development of preschool children's creative abilities in preschool educational institutions is urgent today.

Purpose. *The aim of the article is to analyse pedagogical approaches to the organisation of graphic activity in the preschool school, to prove the possibilities of the synergetic approach to the organization of drawing classes as the basis of effective development of preschool children's creative abilities.*

Methods. *We used the method of theoretical analysis of psychological and pedagogical literature on the research problem, pedagogical experience in developing creative abilities of preschool children in the drawing classroom, empirical methods, such as pedagogical observation, conversation, analysis of the products of artistic activities of children, pedagogical experiment.*

Results. *We investigated two main approaches to the organization of children's creative development: limited guidance and targeted training, as well as a synergistic approach, according to which modern scholars believe that directly taught creativity is impossible, and learning-teaching synergy helps to develop creativity, which is proven by researches in the field of synergetics.*

Originality. *The implementation of the synergetic approach into the organization of classes of graphic activity in the preschool educational institutions provides the opportunity to transform the process of learning artistic skills and experience to meet the beauty, during which priority is its knowledge through the senses, gaining knowledge through emotional perception of its object, the dialogue with it. Works of art as a source of aesthetic knowledge enrich the representation and sensory experience, and trigger the fantasy, the improvisation that gives each child the opportunity to express themselves in any form: through physical activity, emotions, the word, which helps them to create their own artistic image and reproduce its first movements in the air, then on the plane, selecting an artistic material.*

Conclusion. *The article gives grounds for the conclusion that the question of determining effective pedagogical approaches to the organisation of graphic activity of children in the institution at the stage of reforming pre-school education is relevant. The synergetic approach allows to create a new relationship between the teacher and the child that guides the creative process based on cooperation, mutual assistance, and co-creation that leads the pedagogical process to the organization of the creative development of the world, self-organization and self-development of each child. A new dialogue with man, nature, art, the surrounding world in the terms of the synergetic approach is based on the emotionally-sensual perception, personal experience actually obtained knowledge that enriches the process of understanding sensory experience, influencing the dynamic creation of views about the uniqueness and diversity of the surrounding world. The prospect of further research on the implementation of the synergetic approach into the organization and management of graphic activity of preschool children influences the development of technology of development of creative abilities of preschool children in preschool educational institution.*

Key words: *the synergetic approach, the organization of graphic activity, preschool, the emotional-sensory perception.*

References

1. Vyhotsky L.S. Voobrazhenye y tvorchestvo v detskom vozraste: Psykholoh. ocherk / Lev Vyhotsky. – 2-e yzd. – M. : Prosveshchenye, 1967. – 122 s.
2. Sukhorukova H.V. Obrazotvorche mystetstvo z metodykoyu vykladannya v doshkil'nomu navchal'nomu zakladi: pidruchnyk / [H. V. Sukhorukova, O. O. Dronova, N. M. Holota, L. Ya. Yantsur]. – K.: «Slovo», 2010. – 376 s.
3. Zdibnosti, tvorchist', obdarovanist': teoriya, metodyka, rezul'taty doslidzhen' / Za red. V.O. Molyako, O.L. Muzyky. – Zhytomyr: Vyd-vo Ruta, 2006. – 320 s.
4. Bakushynskyy A.V. Khudozhestvennoe tvorchestvo y vospytanye. Opyt yssledovaniya na materyale prostranstvennykh yskusstv. M., «Novaya Moskva». 1925. – 240 s. [Elektronnyy resurs]. Rezhym dostupu: <https://www.litres.ru/a-v-bakushinskiy/hudozhestvennoe-tvorchestvo-i-vospitanie/chitat-onlayn/> (data zvernennya: 25.07.2014).

5. Kotlyar V.P. Osnovy obrazotvorchoho mystetstva i metodyka khudozhn'oho vykhovannya ditey: navch. posibnyk / V. P. Kotlyar. - Zaporizhzhya : Prosvita, 2003. - 188 s.
6. Vetluhyna N.A. Khudozhestvennoe tvorchestvo y rebenok: Monohrafiya pod red. N.A. Vetluhynoy. – M.: Pedahohyka, 1972. – 287 s.
7. Kazakova T.H. Teoryya y metodyka razvytyya det·skoho yzobrazitel'noho tvorchestva: ucheb posobye dlya studentov vuzov, obuchayushchykhsya po spetsyal'nostyam «Doshk. pedahohyka y psykhologhyya», «Pedahohyka y metodyka doshk. obrazovanyya» / T.H. Kazakova. – M. : Humanytar yzd tsentr VLADOS, 2006. – 255 s.
8. Kremen' V. Pedahohichna synerhetyka: ponyatiyno-katehorial'nyy syntez // Teoriya i praktyka upravlinnya sotsial'nymy systemamy , #3, 2013 – S. 3-19
9. Synerhetyka i osvita : monohrafiya / Za red. V.H. Kremenya. – K. :Instytut obdarovanoyi dytyny, 2014. – 348 s.
10. Masol L.M. Khudozhn'o-pedahohichni tekhnolohiyi v osnovniy shkoli: yednist' navchannya i vykhovannya : metod. posib. / L. M. Masol. – Kharkiv: «Drukarnya Madryd», 2015. – 178 s.

Отримано редакцією 29.05.2017 р.